АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

Економіка

УДК *658.15:658.14*

DOI https://doi.org/10.5281/zenodo.20552691

Формування оборотних коштів суб'єктів господарювання у економічних системах

Угоднікова Олена Ігорівна,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та безпеки бізнесу, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-2218-0041

Краївська Інна Анатоліївна,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та безпеки бізнесу, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-5701-8557

Карпушенко Марія Юріївна
д.е.н., проф. кафедри фінансів, обліку та безпеки бізнесу, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова
https://orcid.org/0000-0001-9280-4812

Прийнято: 15.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026

Анотація: Актуальність дослідження зумовлена зростанням значущості ефективного формування оборотних коштів у забезпеченні фінансової стійкості суб'єктів господарювання в умовах економічної нестабільності, цифровізації та посилення ризиків. Обмежений доступ до фінансових ресурсів і нестабільність зовнішнього середовища ускладнюють процес управління оборотним капіталом. Проблема полягає у недостатній адаптивності існуючих підходів до формування

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

оборотних коштів, що знижує ліквідність і ефективність діяльності підприємств. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад формування оборотних коштів та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності їх використання. Об'єктом дослідження є процес формування оборотних коштів суб'єктів господарювання, предметом – методичні підходи та інструменти управління оборотним капіталом. У дослідженні використано системний підхід для узагальнення структури оборотних коштів і виявлення взаємозв'язків між їх елементами. Методи економічного аналізу застосовано для оцінювання ефективності використання оборотного капіталу, а порівняльний аналіз – для зіставлення різних наукових підходів. Економіко-статистичні методи використано для виявлення тенденцій змін, а узагальнення – для формування висновків. У процесі дослідження узагальнено підходи до визначення сутності оборотних коштів, проаналізовано фактори їх формування та окреслено проблеми управління ними. Обґрунтовано напрями оптимізації структури оборотного капіталу з урахуванням сучасних умов. Встановлено, що підвищення ефективності формування оборотних коштів пов'язане з оптимізацією джерел фінансування, удосконаленням фінансової політики та впровадженням аналітичних інструментів. Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання для підвищення ліквідності та забезпечення стабільного розвитку підприємств.

Ключові слова: оборотний капітал, оборотні кошти підприємства, власний капітал, залучений капітал, фінансовий менеджмент, управлінський облік, облік, аудит, економіка підприємств.

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

Formation of working funds of business entities in economic systems

Olena Uhodnikova,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,Accounting and Business Security, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-2218-0041

Inna Kraivska,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,Accounting and Business Security,O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-5701-8557

Mariia Karpushenko,
Doctor of Economics, Professor of the Department of Finance, Accounting and Business Security, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv https://orcid.org/0000-0001-9280-4812

Abstract: The relevance of the study is due to the increasing importance of effective formation of working capital in ensuring the financial stability of business entities in conditions of economic instability, digitalization and increased risks. Limited access to financial resources and instability of the external environment complicate the process of working capital management. The problem lies in the lack of adaptability of existing approaches to the formation of working capital, which reduces the liquidity and efficiency of enterprises. The purpose of the study is to substantiate the theoretical and methodological principles of the formation of working capital and develop practical recommendations for increasing the efficiency of their use. The object of the study is the process of forming working capital of business entities, the subject is methodological approaches and tools for managing working capital. The study uses a systemic approach to generalize the structure of working

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

capital and identify the relationships between their elements. Economic analysis methods were used to assess the efficiency of working capital use, and comparative analysis was used to compare different scientific approaches. Economic and statistical methods were used to identify trends in change, and generalization was used to form conclusions. In the process of the study, approaches to determining the essence of working capital were generalized, the factors of their formation were analyzed, and the problems of their management were outlined. Directions for optimizing the structure of working capital were substantiated, taking into account modern conditions. It was established that increasing the efficiency of working capital formation is associated with optimizing sources of financing, improving financial policy, and implementing analytical tools. The practical significance of the results lies in the possibility of their use to increase liquidity and ensure stable development of enterprises.

Keywords: working capital, working capital of the enterprise, equity, borrowed capital, financial management, management accounting, accounting, audit, business economics

Постановка проблеми У сучасних умовах трансформації економічних систем формування оборотних коштів суб'єктів господарювання набуває визначального значення для забезпечення безперервності операційної діяльності, підтримання ліквідності та фінансової стійкості підприємств. Посилення макроекономічної нестабільності, інфляційні процеси, порушення логістичних зв'язків і обмежений доступ до фінансових ресурсів суттєво ускладнюють процес формування оборотного капіталу. В умовах воєнного стану в Україні додатковими дестабілізуючими чинниками виступають скорочення обсягів виробництва, нестабільність грошових потоків і зростання дебіторської заборгованості, що негативно впливає на структуру та ефективність використання оборотних коштів.

За офіційними даними Державна служба статистики України, у 2023 році частка збиткових підприємств в економіці перевищувала 27 %, а у промисловості

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

цей показник був ще вищим, що свідчить про погіршення умов формування оборотного капіталу та зниження ефективності його використання [1]. Водночас дослідження Світовий банк вказують на суттєве обмеження доступу бізнесу до фінансування в умовах підвищених ризиків, що знижує можливості підприємств підтримувати оптимальний рівень оборотних активів і забезпечувати платоспроможність [2].

Сучасні тенденції розвитку економіки, зокрема цифровізація фінансових процесів, впровадження автоматизованих систем управління запасами та грошовими потоками, а також використання аналітичних платформ, формують нові підходи до управління оборотними коштами. Разом з тим рівень впровадження таких інструментів залишається недостатнім, особливо серед малих і середніх підприємств, що обмежує їх можливості адаптації до змін зовнішнього середовища. Це зумовлює необхідність перегляду традиційних підходів до формування оборотного капіталу та пошуку більш гнучких і адаптивних механізмів управління фінансовими ресурсами.

Таким чином, проблема формування оборотних коштів суб'єктів господарювання потребує комплексного дослідження з урахуванням сучасних економічних викликів і трансформаційних процесів, що обумовлює актуальність розробки ефективних методичних підходів і практичних інструментів управління оборотним капіталом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика формування та ефективного управління оборотними коштами суб'єктів господарювання є предметом активних наукових досліджень як у вітчизняній, так і в зарубіжній економічній науці. Значна увага приділяється визначенню сутності оборотних активів, оцінці їх впливу на фінансовий стан підприємства та обґрунтуванню підходів до оптимізації їх структури. У дослідженні Мельник Т. Ю., Свірко С. В. [3] розглянуто теоретико-методичні засади оцінювання майнового стану підприємства, у межах якого оборотні активи виступають ключовим елементом забезпечення ліквідності. Бровко Л. І., Юрченко А. А., Королькова Т. В. [4]

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

акцентують увагу на питаннях оптимізації оборотних активів та доводять їх безпосередній вплив на результати діяльності підприємства. Добровольська О. В., Якимчук Ю. М. [5] досліджують формування системи фінансового менеджменту оборотних активів, підкреслюючи важливість комплексного підходу до управління ними, особливо в аграрному секторі.

У сучасних умовах особливої актуальності набувають дослідження, присвячені підвищенню ефективності управління оборотним капіталом. Mehta M., Singh S., Dipika D. [6] здійснюють системний огляд факторів, що впливають на ефективність управління оборотними коштами, виділяючи ключові драйвери цього процесу. Kuznietsova T., Lukianchuk J. [7] розглядають систему управління оборотними активами як інструмент забезпечення платоспроможності підприємства, наголошуючи на необхідності інтеграції фінансових та управлінських рішень.

Вагомий внесок у дослідження сучасних аспектів формування оборотних коштів зроблено в роботах, що аналізують вплив фінансових умов та ризиків. Ortega-Gomariz A., García-Teruel P.J., Martínez-Solano P. [8] досліджують взаємозв'язок між фінансуванням оборотного капіталу та фінансовими ризиками у малому та середньому бізнесі. Бабич Л. М., Головатий В. В. [9] розглядають особливості управління оборотними активами в сучасних умовах господарювання. Мартіянова М. П., Козін Д. А., Андрієнко А. Д. [10] акцентують увагу на специфіці управління оборотними коштами в умовах невизначеності, підкреслюючи зростання ролі адаптивних підходів.

Сучасні наукові дослідження також орієнтовані на врахування принципів сталого розвитку та галузевої специфіки. Karki U., Seth H., Bhatia V. [11] аналізують ефективність управління оборотним капіталом крізь призму сталого розвитку. Esfahani M.H., Killingsworth J., Harper C.M., Schaller Z. [12] досліджують взаємозв'язок між управлінням оборотними коштами та прибутковістю підприємств будівельної галузі. Коваль Л. В., Яремчук А. Р. [13]

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

розглядають сучасний стан обліку і контролю оборотних активів як основу прийняття управлінських рішень.

У свою чергу, Roy P., Rossi M., Salloum C., Jarrar H., Ghose B. [14] досліджують ефективність управління оборотним капіталом у кризових умовах, а Habib A.M., Yang G., Cui Y. [15] обґрунтовують вплив конкурентних стратегій на ефективність управління оборотними коштами. Узагальнюючи результати наведених досліджень, можна зазначити, що, попри значну кількість наукових напрацювань, питання формування оборотних коштів у контексті сучасних трансформацій економічних систем потребує подальшого поглибленого дослідження з урахуванням цифровізації, нестабільності та зростання фінансових ризиків.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень у сфері управління оборотними коштами, низка важливих аспектів залишається недостатньо опрацьованою. Зокрема, потребують подальшого дослідження питання формування оборотного капіталу в умовах високої економічної нестабільності та воєнних ризиків, адаптації класичних моделей управління до цифрового середовища, а також інтеграції аналітичних інструментів у систему прийняття фінансових рішень. Недостатньо уваги приділено розробці комплексних підходів до оптимізації джерел фінансування оборотних коштів із урахуванням обмеженого доступу до кредитних ресурсів і зростання фінансових ризиків. Крім того, актуальним залишається питання узгодження короткострокового управління оборотним капіталом зі стратегічними цілями розвитку підприємства, що обумовлює необхідність подальших наукових досліджень у цьому напрямі.

Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних засад формування оборотних коштів суб’єктів господарювання в умовах трансформації економічних систем та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

ефективності управління оборотним капіталом з урахуванням сучасних викликів і тенденцій.

Виклад основного матеріалу дослідження У науковій літературі категорія оборотних коштів розглядається як одна з базових складових фінансової системи підприємства, що забезпечує безперервність операційного циклу та ефективне функціонування господарської діяльності. Водночас існує певна варіативність у підходах до трактування їх сутності. Частина дослідників ототожнює оборотні кошти з оборотними активами, наголошуючи на їх матеріально-речовому змісті, тоді як інші акцентують увагу на їх грошовій формі та джерелах фінансування. Така різниця підходів зумовлена багатофункціональністю оборотного капіталу, який одночасно виступає і ресурсом, і результатом фінансово-господарської діяльності підприємства.

Більш комплексні підходи передбачають розгляд оборотних коштів як динамічної системи, що постійно перебуває у русі та трансформується з однієї форми в іншу в межах операційного циклу. У цьому контексті оборотні кошти виконують функцію забезпечення ліквідності, платоспроможності та фінансової гнучкості підприємства. Вони виступають ключовим інструментом підтримання балансу між доходами та витратами, а також формують основу для реалізації поточної діяльності, включаючи закупівлю ресурсів, виробництво продукції та її реалізацію.

Окрему увагу в сучасних дослідженнях приділено ролі оборотних коштів у формуванні фінансової стійкості підприємства. Зокрема, підкреслюється, що ефективне управління оборотним капіталом дозволяє мінімізувати ризики втрати платоспроможності та забезпечити оптимальний рівень ліквідності. У цьому аспекті важливим є не лише обсяг оборотних коштів, а й їх структура, швидкість обігу та співвідношення між окремими елементами, такими як запаси, дебіторська заборгованість і грошові кошти.

Дослідження також свідчать про тісний взаємозв’язок між ефективністю використання оборотних коштів і загальними результатами діяльності

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

підприємства. Оптимізація їх структури сприяє підвищенню рентабельності, зниженню витрат та покращенню фінансових показників. У цьому контексті оборотні кошти розглядаються не лише як ресурс забезпечення поточної діяльності, а як активний інструмент формування конкурентних переваг підприємства [4].

У сучасних умовах трансформації економічних систем підходи до трактування оборотних коштів доповнюються новими аспектами, пов'язаними з цифровізацією та зростанням ролі інформаційних технологій у фінансовому управлінні. Зокрема, акцент зміщується у бік інтеграції аналітичних інструментів, автоматизації процесів управління та підвищення адаптивності фінансових рішень. Це розширює традиційне розуміння оборотного капіталу та підкреслює його стратегічну роль у забезпеченні сталого розвитку підприємства [6].

Формування оборотного капіталу підприємства є складним і багатофакторним процесом, який визначається як внутрішніми характеристиками діяльності суб'єкта господарювання, так і зовнішнім економічним середовищем. У сучасних умовах нестабільності, цифровізації та зростання фінансових ризиків значення цих факторів суттєво посилюється. Їх систематизація дозволяє більш глибоко зрозуміти механізми формування оборотних коштів та обґрунтувати напрями підвищення ефективності їх управління (рис.1).

Водночас цей процес визначається комплексною дією взаємопов'язаних факторів, серед яких ключову роль відіграють фінансово-кредитні умови, ефективність управління ресурсами та рівень адаптації до зовнішніх змін. У сучасних умовах особливого значення набувають цифрові та ризикові чинники, які суттєво трансформують підходи до управління оборотними коштами та вимагають впровадження гнучких і адаптивних механізмів фінансового менеджменту.

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Макроекономічні	•Включають рівень інфляції, валютну нестабільність, динаміку ВВП та загальний стан економіки. Високий рівень інфляції призводить до знецінення грошових коштів і потреби у збільшенні обсягів оборотного капіталу, тоді як економічний спад обмежує можливості його формування.
Фінансово-кредитні	•Визначаються доступністю кредитних ресурсів, рівнем процентних ставок та умовами фінансування. Обмежений доступ до короткострокових кредитів ускладнює поповнення оборотних коштів і підвищує залежність від власних джерел.
Галузеві	•Обумовлені специфікою виробничого циклу, тривалістю обігу коштів, рівнем матеріаломісткості продукції. У капіталомістких галузях потреба в оборотному капіталі значно вища, ніж у сфері послуг.
Організаційно-управлінські	•Пов'язані з ефективністю управління запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими потоками. Недосконала політика управління призводить до «заморожування» коштів і зниження їх оборотності.
Ринкові	•Включають рівень конкуренції, платоспроможність контрагентів, умови розрахунків із покупцями та постачальниками. Зростання дебіторської заборгованості та відстрочок платежів збільшує потребу в оборотних коштах.
Технологічні та цифрові	•Відображають рівень впровадження цифрових технологій, автоматизації обліку та управління. Використання сучасних IT-рішень сприяє оптимізації запасів і підвищенню швидкості обігу коштів.
Ризикові	•Включають фінансові, операційні та зовнішньоекономічні ризики. Зростання невизначеності змушує підприємства формувати додаткові резерви оборотних коштів для забезпечення стабільності діяльності.

Рис. 1. Систематизація факторів впливу на формування оборотного капіталу підприємства

Джерело: сформовано автором на основі [7; 10; 15].

Управління оборотними коштами в умовах нестабільності та зростання ризиків набуває особливої складності, оскільки підприємства змушені

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

функціонувати в середовищі постійних змін, обмеженості ресурсів і високої невизначеності. За таких умов традиційні підходи до управління оборотним капіталом, орієнтовані на стабільні економічні параметри, втрачають свою ефективність. Зростає необхідність гнучкого реагування на коливання попиту, затримки платежів, зміну вартості ресурсів і доступності фінансування. Це обумовлює потребу у формуванні адаптивних моделей управління оборотними коштами, які здатні забезпечити баланс між ліквідністю та прибутковістю.

Однією з ключових особливостей управління оборотними коштами в умовах ризику є підвищена увага до управління грошовими потоками. Підприємства змушені більш ретельно планувати надходження та витрати коштів, скорочувати тривалість операційного циклу та мінімізувати обсяги «заморожених» ресурсів у запасах і дебіторській заборгованості. Водночас зростає роль внутрішніх резервів фінансування, оскільки доступ до зовнішніх джерел капіталу часто є обмеженим або економічно невигідним.

Суттєвою характеристикою сучасного управління оборотним капіталом є також необхідність врахування ризиків неплатежів та порушення договірних зобов'язань контрагентами. У зв'язку з цим підприємства активніше впроваджують інструменти контролю дебіторської заборгованості, використовують диференційовані умови розрахунків, а також формують резерви для покриття можливих фінансових втрат. Одночасно посилюється значення управління запасами, оскільки надлишкові обсяги можуть призводити до втрат, а недостатні – до збоїв у виробництві та реалізації продукції.

Важливою тенденцією є інтеграція принципів ризик-менеджменту у систему управління оборотними коштами. Це передбачає ідентифікацію потенційних загроз, оцінювання їх впливу на фінансові результати та розробку заходів щодо їх мінімізації. У цьому контексті підприємства все частіше застосовують аналітичні інструменти, що дозволяють прогнозувати зміни у фінансовому середовищі та своєчасно коригувати управлінські рішення [11].

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

У сучасних умовах також зростає значення стратегічного підходу до управління оборотними коштами, коли короткострокові фінансові рішення узгоджуються із загальною стратегією розвитку підприємства. Це дозволяє не лише забезпечити поточну платоспроможність, а й створити передумови для довгострокової фінансової стійкості та підвищення конкурентоспроможності підприємства [12].

Структура оборотних активів є одним із визначальних факторів забезпечення фінансової стійкості та ліквідності підприємства, оскільки саме вона відображає співвідношення між найбільш мобільними та менш ліквідними ресурсами. Раціональне формування структури оборотних активів дозволяє забезпечити своєчасне виконання зобов'язань, мінімізувати фінансові ризики та підтримувати безперервність господарської діяльності. Водночас дисбаланс у їх структурі може призводити до зниження платоспроможності, втрати фінансової гнучкості та погіршення загального фінансового стану підприємства.

Таблиця 1

Вплив структури оборотних активів на ліквідність і фінансову стійкість підприємства

Елемент оборотних активів	**Економічна характеристика та особливості**	**Вплив на ліквідність і фінансову стійкість**	**Ключові ризики та напрями управління**
Грошові кошти та їх еквіваленти	Найбільш ліквідна частина оборотних активів, що забезпечує здійснення поточних платежів і фінансову маневреність підприємства. Виступають базою для оперативного реагування на зміну зовнішніх умов та підтримання платоспроможності	Формують абсолютну ліквідність і забезпечують виконання короткострокових зобов'язань. Водночас надмірна концентрація грошових коштів свідчить про неефективне використання ресурсів і втрату потенційного доходу	Інфляційне знецінення, втрати альтернативного доходу – оптимізація залишків, використання короткострокових фінансових інструментів, планування грошових потоків
Дебіторська заборгованість	Відображає обсяг реалізації з відстрочкою платежу та є важливим інструментом	Збільшення дебіторської заборгованості уповільнює обіг	Ризик неплатежів, збільшення частки безнадійної заборгованості –

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

	стимулювання збуту. Характеризується різним рівнем ліквідності залежно від строків погашення та якості дебіторів	коштів і знижує ліквідність, водночас її оптимальний рівень сприяє зростанню доходів. Наявність прострочених боргів негативно впливає на фінансову стійкість	впровадження ефективної кредитної політики, моніторинг платіжної дисципліни, скорочення строків інкасації
Запаси	Включають виробничі запаси, незавершене виробництво та готову продукцію, забезпечують безперервність виробничого процесу та реалізації продукції	Низька ліквідність і тривалий період обігу призводять до «заморожування» фінансових ресурсів. Надмірні запаси погіршують фінансову стійкість, тоді як їх дефіцит може спричинити перебої у діяльності	Надлишковість, втрати від псування або морального старіння – оптимізація обсягів запасів, впровадження систем управління (ABC-аналіз, just-in-time), цифровізація складських процесів
Поточні фінансові інвестиції	Відображають тимчасове розміщення вільних грошових ресурсів у короткострокові фінансові інструменти з метою отримання доходу	Підвищують рівень ліквідності за умови швидкої реалізації та сприяють зростанню прибутковості. Водночас їх вплив на фінансову стійкість залежить від рівня ризику обраних інструментів	Ринкові коливання, ризик втрати вартості активів – диверсифікація портфеля, оцінка дохідності та ризику, короткострокове планування
Інші оборотні активи	Включають аванси видані, витрати майбутніх періодів та інші активи, що не мають високої ліквідності, але забезпечують функціонування підприємства	Обмежено впливають на ліквідність, оскільки мають тривалий період трансформації у грошову форму. Надмірна частка знижує фінансову гнучкість і ефективність використання ресурсів	Низька оборотність, відволікання коштів із обігу – контроль доцільності формування, мінімізація частки, підвищення ефективності використання

Джерело: сформовано автором на основі [3; 9; 13].

Структура оборотних активів є визначальним чинником забезпечення ліквідності та фінансової стійкості підприємства, оскільки впливає на швидкість обігу ресурсів і рівень фінансових ризиків. Її оптимізація передбачає досягнення балансу між достатнім рівнем ліквідності та ефективністю використання

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

ресурсів. У сучасних умовах нестабільності особливого значення набуває активне управління структурою оборотних активів, що дозволяє підвищити адаптивність підприємства та забезпечити його стійкий розвиток.

Оптимізація джерел формування оборотних коштів є одним із ключових завдань фінансового менеджменту підприємства, оскільки саме від структури фінансування залежить рівень ліквідності, фінансової стійкості та здатність підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища. У сучасних умовах нестабільності підприємства змушені шукати баланс між власними та залученими ресурсами, враховуючи вартість капіталу, ризики та доступність фінансування. Надмірна орієнтація на позикові кошти підвищує фінансові ризики, тоді як виключне використання власних ресурсів обмежує можливості розширення діяльності.

Одним із пріоритетних напрямів оптимізації є підвищення ролі внутрішніх джерел фінансування оборотних коштів. Йдеться про ефективне управління прибутком, амортизаційними відрахуваннями та вивільненням коштів у результаті прискорення їх оборотності. Зменшення тривалості операційного циклу, оптимізація рівня запасів і скорочення дебіторської заборгованості дозволяють знизити потребу в додатковому фінансуванні та підвищити фінансову автономію підприємства. Такий підхід сприяє зниженню залежності від зовнішніх джерел і підвищує стійкість до фінансових коливань.

Водночас важливим напрямом є раціональне використання позикових джерел, зокрема короткострокових кредитів, комерційного кредиту та інших інструментів фінансування. Ефективність їх залучення визначається не лише вартістю ресурсів, а й умовами їх використання та здатністю підприємства генерувати достатній грошовий потік для обслуговування зобов’язань. У сучасних умовах особливого значення набуває диверсифікація джерел фінансування, що дозволяє зменшити ризики залежності від одного кредитора та підвищити фінансову гнучкість підприємства [8].

 ISSN 3041-2129

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Суттєвим напрямом оптимізації є також впровадження сучасних фінансових інструментів і технологій, зокрема факторингу, лізингу, електронних платформ фінансування та автоматизованих систем управління грошовими потоками. Використання таких інструментів дозволяє прискорити обіг коштів, підвищити прозорість фінансових операцій та забезпечити більш ефективне планування потреб у оборотному капіталі. Це особливо актуально в умовах цифровізації економіки та зростання ролі фінансових технологій у діяльності підприємств.

Таким чином, оптимізація джерел формування оборотних коштів передбачає комплексний підхід, що поєднує ефективне використання внутрішніх ресурсів, раціональне залучення позикового капіталу та впровадження сучасних фінансових інструментів. Така стратегія дозволяє забезпечити необхідний рівень ліквідності, мінімізувати фінансові ризики та створити умови для сталого розвитку підприємства в умовах нестабільного економічного середовища [5].

В умовах нестабільності доцільним є впровадження цифрових інструментів оперативного управління грошовими потоками, що забезпечують щоденний моніторинг надходжень і витрат та дозволяють прогнозувати короткострокову ліквідність. Це сприяє своєчасному виявленню касових розривів і підвищує обґрунтованість фінансових рішень.

Важливим напрямом є автоматизація управління дебіторською заборгованістю через використання систем контролю строків оплат і сегментації контрагентів за рівнем ризику. Це дозволяє скоротити період інкасації коштів і підвищити їх оборотність. Додатково ефективним є застосування факторингу як інструменту прискорення грошових потоків.

Оптимізація запасів має здійснюватися на основі цифрових інструментів прогнозування попиту, що дозволяє уникнути надлишкових запасів і зменшити обсяг відволічених коштів. Паралельно доцільно впроваджувати адаптивні підходи до управління оборотним капіталом, зокрема використання короткострокового фінансового планування та сценарного аналізу. Загалом

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

впровадження таких інструментів сприяє підвищенню ефективності використання оборотних коштів, зниженню фінансових ризиків і забезпеченню стабільності діяльності підприємства.

Висновки. Узагальнюючи результати дослідження, слід зазначити, що формування оборотних коштів суб'єктів господарювання в сучасних економічних умовах є складним і динамічним процесом, який визначається впливом комплексу внутрішніх і зовнішніх факторів. Ефективність управління оборотним капіталом безпосередньо впливає на рівень ліквідності, фінансової стійкості та здатність підприємства адаптуватися до змін середовища. Встановлено, що ключовими передумовами підвищення ефективності формування оборотних коштів є оптимізація їх структури, збалансування джерел фінансування та скорочення тривалості операційного циклу. Отримані результати підтверджують доцільність впровадження адаптивних підходів і цифрових інструментів управління оборотним капіталом, що дозволяє підвищити прозорість фінансових процесів, прискорити обіг ресурсів і знизити фінансові ризики. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій для удосконалення фінансової політики підприємств, забезпечення їх стабільного функціонування та підвищення конкурентоспроможності в умовах економічної нестабільності.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. (2024). Фінансові результати підприємств України. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ9_u.htm
2. Світовий банк. (2024). Ukraine overview. URL: https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview
3. Мельник, . Т. Ю. ., & Свірко , С. В. . (2021). Теоретико-методичні основи оцінювання майнового стану підприємства. *Економіка, управління та адміністрування*, (1(95), 8–16. https://doi.org/10.26642/ema-2021-1(95)-8-16
4. Бровко, Л. І., Юрченко, А. А., & Королькова, Т. В. (2021). Оптимізація оборотних активів та їх вплив на діяльність підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*, (2), 16-22. https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.2.16

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

5. Добровольська, О. В., & Якимчук, Ю. М. (2021). Формування системи фінансового менеджменту оборотних активів сільськогосподарського підприємства. *Ефективна економіка.* 2021. № 11. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.11.25

6.Mehta M., Singh S., Dipika D. (2025). Unveiling the drivers of working capital management efficiency: a systematic literature review and content analysis. *Journal of Economic and Administrative Sciences*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. https://doi.org/10.1108/JEAS-09-2024-0379

7.Kuznietsova, T., & Lukianchuk, J. (2023). Система управління оборотними активами як інструмент забезпечення платоспроможності підприємства. *Bulletin National University of Water and Environmental Engineering,* 1(101), 56-65. https://doi.org/10.31713/ve120236

8.Ortega-Gomariz A., García-Teruel P.J., Martínez-Solano P. (2026). Financing working capital requirements and financial risk-taking in SMEs. *Managerial Finance*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. https://doi.org/10.1108/MF-07-2025-0496

9.Бабич, Л. М., & Головатий, В. В. Управління оборотними активами на сучасному підприємстві. URL: https://doi.org/10.33744/2308-6645-2022-1-51-011-019

10. Мартіянова М. П., Козін Д. А., Андрієнко А. Д. Особливості управління оборотними коштами в умовах невизначеності. *Український журнал прикладної економіки та техніки.* 2025. Том 10. № 2. С. 112 - 115. https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-2-21

11. Karki U., Seth H., Bhatia V. (2025). Demystifying the efficiency in managing the working capital through the lens of sustainability. *Managerial Finance*, Vol. 51 No. 6 pp. 942–963, doi: https://doi.org/10.1108/MF-04-2024-0328

12. Esfahani M.H., Killingsworth J., Harper C.M., Schaller Z. (2025). The relationship between working capital management and corporate profitability for US construction companies. *Journal of Financial Management of Property and Construction*, Vol. 30 No. 3 pp. 518–539, doi: https://doi.org/10.1108/JFMPC-03-2024-0018

13. Коваль, Л. В., & Яремчук, А. Р. (2025). Сучасний стан обліку і контролю оборотних активів підприємства. *Агросвіт.* 2025.№ 19. С. 114-125. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.19.114

14. Roy P., Rossi M., Salloum C., Jarrar H., Ghose B. (2025). Working capital management efficiency in large firms during crisis: implications for community-based enterprises. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, Vol. 19 No. 3 pp. 485–509, doi: https://doi.org/10.1108/JEC-10-2024-0201

15. Habib A.M., Yang G., Cui Y. (2024). Do competitive strategies affect working capital management efficiency?. *Business Process Management Journal*, Vol. 30 No. 5 pp. 1716–1736, doi: https://doi.org/10.1108/BPMJ-12-2023-0953

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

References

1. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. (2024). Finansovi rezul′taty pidpryyemstv Ukrayiny [Financial results of Ukrainian enterprises]. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ9_u.htm [in Ukrainian].
2. World Bank. (2024). Ukraine overview. URL: https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview [in Ukrainian].
3. Mel′nyk, . T. YU. ., & Svirko , S. V. . (2021). Teoretyko-metodychni osnovy otsinyuvannya maynovoho stanu pidpryyemstva [Theoretical and methodological foundations of assessing the property condition of an enterprise]. *Ekonomika, upravlinnya ta administruvannya – Economics, Management and Administration,* (1(95), 8–16. https://doi.org/10.26642/ema-2021-1(95)-8-16 [in Ukrainian].
4. Brovko, L. I., Yurchenko, A. A., & Korol′kova, T. V. (2021). Optymizatsiya oborotnykh aktyviv ta yikh vplyv na diyal′nist′ pidpryyemstva [Optimization of current assets and their impact on the activities of the enterprise]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, (2), 16-22. https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.2.16 [in Ukrainian].
5. Dobrovol′s′ka, O. V., & Yakymchuk, YU. M. (2021). Formuvannya systemy finansovoho menedzhmentu oborotnykh aktyviv sil′s′kohospodars′koho pidpryyemstva [Formation of a system of financial management of current assets of an agricultural enterprise]. *Efektyvna ekonomika – Effective Economy.* 2021. № 11. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.11.25 [in Ukrainian].
6. Mehta M., Singh S., Dipika D. (2025). Unveiling the drivers of working capital management efficiency: a systematic literature review and content analysis. *Journal of Economic and Administrative Sciences*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. https://doi.org/10.1108/JEAS-09-2024-0379 [in English].
7. Kuznietsova, T., & Lukianchuk, J. (2023). Systema upravlinnya oborotnymy aktyvamy yak instrument zabezpechennya platospromozhnosti pidpryyemstva [Current Asset Management System as a Tool for Ensuring Enterprise Solvency]. *Bulletin National University of Water and Environmental Engineering,* 1(101), 56-65. https://doi.org/10.31713/ve120236 [in Ukrainian].
8. Ortega-Gomariz A., García-Teruel P.J., Martínez-Solano P. (2026). Financing working capital requirements and financial risk-taking in SMEs. *Managerial Finance*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. https://doi.org/10.1108/MF-07-2025-0496 [in English].
9. Babych, L. M., & Holovatyy, V. V. Upravlinnya oborotnymy aktyvamy na suchasnomu pidpryyemstvi [Current Asset Management in a Modern Enterprise]. URL: https://doi.org/10.33744/2308-6645-2022-1-51-011-019 [in Ukrainian].
10. Martiyanova M. P., Kozin D. A., Andriyenko A. D. Osoblyvosti upravlinnya oborotnymy koshtamy v umovakh nevyznachenosti [Peculiarities of Current Asset Management in Uncertainty]. *Ukrayins'kyy zhurnal prykladnoyi ekonomiky ta tekhniky – Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology.*

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

2025. Том 10. № 2. S. 112 - 115. https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-2-21 [in Ukrainian].

11. Karki U., Seth H., Bhatia V. (2025). Demystifying the efficiency in managing the working capital through the lens of sustainability. *Managerial Finance*, Vol. 51 No. 6 pp. 942–963, doi: https://doi.org/10.1108/MF-04-2024-0328 [in English].

12. Esfahani M.H., Killingsworth J., Harper C.M., Schaller Z. (2025). The relationship between working capital management and corporate profitability for US construction companies. *Journal of Financial Management of Property and Construction*, Vol. 30 No. 3 pp. 518–539, doi: https://doi.org/10.1108/JFMPC-03-2024-0018 [in English].

13. Koval′, L. V., & Yaremchuk, A. R. (2025). Suchasnyy stan obliku i kontrolyu oborotnykh aktyviv pidpryyemstva [Current status of accounting and control of current assets of the enterprise]. *Ahrosvit.* 2025.№ 19. C. 114-125. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.19.114 [in Ukrainian].

14. Roy P., Rossi M., Salloum C., Jarrar H., Ghose B. (2025). Working capital management efficiency in large firms during crisis: implications for community-based enterprises. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, Vol. 19 No. 3 pp. 485–509, doi: https://doi.org/10.1108/JEC-10-2024-0201 [in English].

15. Habib A.M., Yang G., Cui Y. (2024). Do competitive strategies affect working capital management efficiency?. *Business Process Management Journal*, Vol. 30 No. 5 pp. 1716–1736, doi: https://doi.org/10.1108/BPMJ-12-2023-0953 [in English].

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license